

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МЕДІА-ПЕДАГОГІКИ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

У статті розглянуто передумови розвитку медіа-педагогіки у Республіці Польща; обґрунтовано етапи становлення та розвитку медіа-педагогіки у науковому просторі Польщі (зародження ідей медіа-педагогіки; створення науково-дослідницьких центрів; розвиток медіа-педагогіки як напрямку професійної підготовки).

Ключові слова: медіа-освіта; медіа-педагогіка; етапи становлення і розвитку медіа-педагогіки.

В статье рассмотрены предпосылки развития медиа-педагогика в Республике Польша; обоснованы этапы становления и развития медиа-педагогика в научном пространстве Польши (зарождение идей медиа-педагогика; создание научно-исследовательских центров; развитие медиа-педагогика как направления профессиональной подготовки).

Ключевые слова: медиа-образование; медиа-педагогика; этапы становления и развития медиа-педагогика.

The pre-conditions of media pedagogy development in the Republic of Poland are considered in the article; the stages of the formation and development of the media pedagogy in the scientific space of Poland (the origin of the ideas in media pedagogy; the creation of the research and development centers; the development of the media pedagogy as the study of the professional training) are grounded.

Keywords: media education; media pedagogy; the stages of the formation and development of the media pedagogy.

Сучасні медіа із постачальника інформації перетворилися на важливий елемент системи творення навколишньої дійсності, впливаючи тим самим на всі сфери життєдіяльності людини. У зв'язку з цим, актуальною є розбудова нової наукової галузі, спрямованої на вивчення способів, механізмів та наслідків впливу засобів масової інформації на людину. Однією з таких галузей стала медіа-педагогіка, яка тісно пов'язана з медіа-освітою, медіа-культурою, медіа-вихованням й медіа-навчанням людини та покликана охопити проблеми в освіті, що виникають у процесі медіакомунікацій.

Проаналізувавши наукову літературу з проблеми дослідження, ми дійшли висновку, що проблема медіа-педагогіки малодосліджена у вітчизняному науковому просторі, тому цілком логічним і виправданим є вивчення педагогічного досвіду інших країн, зокрема, досвіду Республіки Польща, яка є нашим найближчим сусідом і членом ЄС, і де є значні наукові напрацювання з даної проблеми.

Так, дослідження різних аспектів медіа-педагогіки розпочалося задовго до введення

цього поняття у науковий обіг Республіки Польща. Зокрема, у 60-ті – на початку 80-х років ХХ століття активізувались дослідницькі пошуки науковців, присвячені таким аспектам медіа-педагогіки, як-то: аудіовізуальні засоби у дидактиці вищої школи (Є. Флемінг [4]); виховний вплив фільмів (Г. Делта [3]); вплив телебачення на дитину (Я. Гайда [5]); школа і засоби масової інформації (Я. Коблевська [8]); телебачення в житті дітей та молоді (Я. Коморовська [9]) та ін. Теоретичні напрацювання цих авторів зробили вагомий внесок у подальший розвиток медіа-педагогіки у Республіці Польща.

У 90-х роках ХХ століття почали з'являтися публікації, які вказували на потребу розширення дослідницької сфери медіа-освіти, зокрема, праці таких авторів, як-то: В. П. Зачинський [14] – «Учіння через переживання. Теорія багатостороннього навчання», А. Лепа [10] – «Педагогіка мас-медіа», В. Сшкідлевський [12] – «Технологія навчання. Перетворення інформації. Комунікація», Б. Семенецький [11] – «Медіа-педагогіка» та ін.

Як наслідок, у 1983 році польський дослідник Людвік Бандура вперше ввів термін «медіа-педагогіка» у статті під назвою «Медіа-педагогіка: історичний аспект та основні проблеми цієї субдисципліни педагогіки». На його думку, предметом дослідження медіа-педагогіки є мас-медіа, а особливо так звані технічні ресурси [1, 3]. Інший польський дослідник В. Стриковський розглядає «медіа-педагогіку» як науку про медіатизацію, тобто посередництво у передачі інформації [13, 15].

На наукових конференціях починають обговорюватися різні аспекти медіа-педагогіки. Так у 1993 в Торуні відбулася IX конференція «Інформатика в школі», яка була організована за участі кафедри технологій навчання Інституту педагогіки Торунського університету імені Миколи Коперника. На цій конференції вперше була здійснена спроба охарактеризувати гуманістичну сутність використання інформаційних технологій у навчальному процесі. У доповіді Броніслава Семенецького «Комп'ютери і гуманізм» було окреслено напрями зближення точних наук, зокрема, інформатики, з гуманітарними науками.

Новостворена кафедра технологій навчання Торунського університету імені Миколи Коперника стала прототипом багатьох подібних дослідницьких центрів у Республіці Польща. Так, у 1994 році було створено першу кафедру медіа-педагогіки при Шльонському університеті. У 1998 році під керівництвом Казимира Венти у Щецінському університеті було створено ще один науково-дослідний центр. В цей час у м. Кракові, динамічно розвивається центр створений Юстасом Березовським у Вищій педагогічній школі (нині Педагогічна академія). У м. Познань різні аспекти медіа-педагогіки досліджує колектив під керівництвом Леона Лея. Також протягом багатьох років функціонує дослідницький центр у Жешові, де за ініціативи Вальдемара Фурманека та Ентоні Зайця проводяться наукові дослідження з проблеми використання медіа в освіті.

В Інституті досліджень проблем освіти у м. Варшава протягом багатьох років під керівництвом Стефана Квятковського [2] проводилися і проводяться наукові дослідження, у яких особлива увага приділяється проблемі використання медіа-інфраструктури в початковій школі та гімназії.

Кінець 90-х років ХХ століття – початок ХХІ століття характеризується стрімких розвитком нових дослідницьких центрів у місцях, де до того часу не було напрацьовано власних наукових традицій у сфері технологій навчання та медіа-освіти. Серед них: Білостоцький університет, де з'явилися праці Ядвіги Іздебської [7] та Яцка Горнікевича [6], а також Вармінсько-Мазурський університет, де проблемою медіа в освіті займається соціолог Марек Соколовський.

На початку нового тисячоліття з'явилося багато дослідницьких проектів, які мали істотний вплив на утвердження медіа-педагогіки у теорії і практиці польської освіти. Вони охоплювали дослідницькі проблеми на стику інформаційних технологій та педагогіки.

Серед них такі, як:

- інтерактивна комунікація людини з комп'ютером – Станіслав Южчик (2000);
- роль і місце інформаційних технологій в освіті – Броніслав Семенецький (2002, 2003);
- відбір дитиною інформації з телебачення, ризику і освітні можливості – Ядвіга Іздебська (2005);
- взаємозалежність між ставленням та творчими можливостями й стилем використання електронних медіа вчителями – Дорота Семенецька-Гоголін (2006);
- можливості і обмеження застосування Інтернету в ІТ-освіті вчителів – Агнешка Семінська-Лоско (2006).

Проблеми дослідження в галузі медіа-освіти та медіа-педагогіки розглядаються польськими дослідниками на багатьох конференціях, таких як-то: Міжнародна наукова конференція «Медіа та освіта» (проходить щорічно, починаючи з 1997 року, під керівництвом Вацлава Стриковського, м. Познань); Міжнародна наукова конференція «Інформаційні технології в освіті, що змінюється» (проходить щорічно, починаючи з 2001 року, під керівництвом Броніслава Семенецького, м. Торунь); «Загальнопольський науковий симпозіум Комп'ютерні методи цифрової передачі» (проходить щорічно, починаючи з 1990 року на чолі з Янушем Морбітзером, м. Краків); Загальнопольська наукова конференція «Сучасні технології в культурі – науці – освіті» (проходить щорічно, починаючи з 1992 року, під керівництвом Вацлава Стриковського та Ентоні Зайця, м. Тарнув); Регіональна на-

укова конференція «Мультимедійні та мережеві інформаційні системи» (проходить щорічно, починаючи з 1998 року під керівництвом Чеслава Даниловича, м. Вроцлав); Наукова конференція «Інформатика в школі» (проходить щорічно, починаючи з 1985 року під керівництвом Єжека Дака і Кжистофа Швенціцького, а також Мачея Сисли, м. Блажеєвко); Міжнародна наукова конференція з циклу «Інформаційна педагогіка» (проходить щорічно, починаючи з 2004 року, під керівництвом Казимира Венти, м. Щецін) та ін.

У 90-ті роки ХХ століття в Торунському університеті імені Миколи Коперника з'являється спеціальність «Комп'ютерні методи шкільної освіти», для забезпечення якої, на початку 1991 року була розроблена навчальна програма (автор Б. Семенецкий), яка в подальшому була реалізована в кількох державних і приватних університетах Польщі. В цей час дана спеціальність є в таких університетах Республіки Польща, як-то: Торунський університет імені Миколи Коперника, Шльонський університет, Зеленогірський університет, Щецінський університет. У кожному із зазначених академічних осередків програма спеціальності має свою специфіку.

Вище зазначені факти сприяли розвитку досліджень в галузі медіа-освіти та прискоренню розвитку медіа-педагогіки як субдисципліни педагогіки.

У 2004 році був заснований Центр медіа-педагогіки при Комітеті педагогічних наук Польської академії наук. Засновником став Броніслав Семенецкий. Крім того, один раз на квартал, стали проводитися докторські семінари з тематики медіа-педагогіки, учасниками яких були: Джозеф Беднарек, Марк Фурманек, Януш Гайда, Станіслав Южчик, Стефан Квятковський, Марія Козелецька, Збішко Мелосік, Броніслав Семенецкий, Марек Соколовський, Мачей Танаш і Казимир Вента, а також Збігнев Квечиньський, Тадеуш Левовицький, Лех Вітковський, Генрик Беднарчик та ін.

Зазначені дослідження з проблем використання медіа в освіті стали фундаментом розвитку та розбудови медіа-педагогіки як наукової галузі та навчальної дисципліни, а також сприяли формуванню її методологічних засад.

Отже, можна виділити кілька етапів становлення та розвитку медіа-педагогіки у польському науковому просторі:

I етап (60-ті – початок 80-х років ХХ століття) – зародження ідей медіа-педагогіки у польському науковому просторі. Починають з'являтися перші наукові праці, в яких розглядаються окремі аспекти медіа-педагогіки, але сам термін «медіа-педагогіка» ще не використовується.

II етап (кінець 80-х – початок 90-х років ХХ століття) – створення науково-дослідницьких центрів з проблем дослідження медіа-педагогіки. Діяльність науковців спрямована на формулювання методологічних засад медіа-педагогіки. В цей час створюються науково-дослідні центри з вивчення проблем медіа-освіти та медіа-педагогіки.

III етап (кінець 90-х ХХ століття – початок ХХІ століття) – розвиток медіа-педагогіки як напряму професійної підготовки. В цей час з'являються нові спеціальності пов'язані з медіа-освітою та медіа-педагогікою, які впроваджуються у навчальних закладах Республіки Польща.

Таким чином, використання теоретичних та практичних напрацювань польських дослідників у галузі медіа-педагогіки, яка активно розвивається у Республіці Польща не лише як наукова галузь, а й як напрям професійної підготовки фахівців, сприятиме розвитку української освіти в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Література

1. Bandura L. / Pedagogika medialna: zawartość historyczny i podstawowe problemy tej subdyscypliny pedagogicznej / L. Bandura // Ruch Pedagogiczny. – 1983. – nr 3-4. – S. 3-12.
2. Bogaj A., Kwiatkowski S.M. / Infrastruktura medialna szkół / Bogaj A., Kwiatkowski S.M. (red.). – Warszawa: IBE, 2000 – 223 s.
3. Depta H. / Film i wychowanie / Depta H. – Warszawa: WSiP, 1975. – 112 s.
4. Fleming E. (1965) Środki audiowizualne w dydaktyce szkoły wyższej, PWN, Warszawa. s. 11.
5. Gajda J. / Dziecko przed telewizorem / J. Gajda. – Warszawa: IWZZ, 1983. – 55 s.
6. Gornikiewicz J. / Studia na odległość w USA I w Polsce na przełomie XX i XXI wieku / Gornikiewicz J. – Białystok: Trans Humana, 2004. – 478 s.

7. Izdebska J. / Rodzina, dziecko, telewizja, szanse wychowawcze I zagrożenia telewizji/ Izdebska J. – Białystok: Trans Humana, 1996. – 301 s.
8. Koblewska J. / Szkoła i środki masowego oddziaływania / Koblewska J.- Warszawa: PZWS, 1967. – 204 s.
9. Komorowska J. / Telewizja w życiu dzieci i młodzieży / Komorowska J. – Łódź , 1963, 1964 nr. – 378 s.
10. Lepa A. / Pedagogika mass mediów / Lepa A. – Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, 1998. – 125 s.
11. Siemieniecki B. (red.) Pedagogika medialna 1. Podręcznik akademicki. PWN. Warszawa, 2007. – 337 s.
12. Skrzydlewski W. / Technologia kształcenia. Przetwarzanie informacji. Komunikowanie / Skrzydlewski W. Poznań: UAM, 1990. – 310 s.
13. Strykowski W. Pedagogika medialna jako interdyscyplinarna nauka o mediach, w: W. Strykowski, A. Zając (red.), Nowoczesne media w kulturze, nauce i oświacie, Tarnowska Oficyna Wydawnicza Tarnów, S. 15.
14. Zaczyński W. P. / Uczenie się przez przeżywanie / Zaczyński W. P. – Warszawa: WSiP, 1990. – S. 73.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2012

УДК 378.011.3 : 338.48-051

Г.П. Щука

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАКОРДОННИХ СТАЖУВАНЬ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

В статті розкрито питання організації закордонних стажувань студентів туристських спеціальностей як форми виробничої практики. На основі аналізу досвіду роботи вітчизняних ВНЗ визначені типові проблеми, які виникають в ході стажування, шляхи їх попередження й усунення на підготовчому, виробничому, заключному етапі.

Ключові слова: закордонне стажування, виробнича практика, стажер

В статье раскрыты вопросы организации зарубежных стажировок студентов туристских специальностей как формы производственной практики. На основе анализа опыта работы отечественных вузов определены типичные проблемы, которые возникают в ходе стажировки, пути их предупреждения и устранения на подготовительном, производственном, заключительном этапе.

Ключевые слова: зарубежная стажировка, производственная практика, стажер

The article describes the question of organization of internships abroad for students of tourist specialities as a form of industrial practice. Common issues that arise during the internship were identified on the basis of experience in the Ukrainian institutions of higher education, the ways to prevent and eliminate the preparatory, and final production stages were identified too.

Keywords: internships abroad, industrial practice, trainee.

Ефективність розвитку туризму в конкретному регіоні визначається цілим рядом факторів, головним серед яких залишається рівень кадрового забезпечення. Професійна туристська освіта, як і вся вітчизняна освіта в цілому, спрямована на отримання фундаментальних знань, у результаті чого дипломовані випускники не знають тонкощів професійної діяль-

ності. Але, як відзначає Л. Польова, «фахівець туризму – це швидше практична діяльність, ніж наука чи професія, хоч він охоплює як одне, так і інше» [1, с.169].

Тому навчальні заклади, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку освітніх послуг, реалізують різні шляхи поліпшення підготовки студентів до професійної діяльності.